

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Hedviga Tomášová

Dopravná výchova na Špeciálnej základnej škole

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov

2013

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Mgr. Hedviga Tomášová

Kontakt autora: na Spojená škola internátna, Masarykova 1117520C, Prešov
tomasovahedviga@gmail.com

Názov OPS/OSO: Dopravná výchova na Špeciálnej základnej škole

Rok vytvorenia 2013

OPS/OSO:

Odborné stanovisko vypracoval: Mgr. Jana Korušiaková

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov. Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

Dopravná výchova, prierezová téma, cieľ dopravnej výchovy, obsah dopravnej výchovy, prvky dopravnej výchovy, dopravné aktivity, projekt dopravnej výchovy

Anotácia

Dopravná výchova je výchovou k bezpečnosti v cestnej premávke. Jej úlohou v škole je postupne pripraviť deti na samostatný pohyb v cestnej premávke – ako chodcov alebo cyklistov. Predstavuje súlad zodpovedného správania k svojmu okoliu a k sebe. Naša osvedčená skúsenosť sa týka Dopravnej výchovy (ďalej len DV) a jej začlenenia do edukačného procesu na Špeciálnej základnej škole. Vychádza z obsahu DV ako prierezovej témy, vypracovanej Štátnym pedagogickým ústavom. Cieľom je ponúknuť pedagógom Špeciálnych základných škôl konkrétne možnosti uplatnenia DV v edukačnom procese ŠZŠ a to, konkrétne začlenenie okruhov DV a tém do obsahu učiva jednotlivých predmetov a ročníkov A variantu ŠZŠ, ukážku prípravy na vyučovanie predmetu občianska výchova so začlenením prvkov DV, aktivity dopravnej výchovy upravené pre potreby špeciálnej školy a ukážku dopravného projektu.

Ponúkame teda riešenie tejto problematiky formou prierezovej témy, ktorá sa prelína celým edukačným procesom a stáva sa tak jeho integrovanou súčasťou.

OBSAH

Úvod	5
1 DOPRAVNÁ VÝCHOVA – VÝCHOVA K BEZPEČNOSTI V CESTNEJ PREMÁVKE	6
1.1 Ciele dopravnej výchovy na základnej škole	6
1.2 Obsah dopravnej výchovy na základnej škole	7
1.3 Organizačné formy a metódy vyučovania dopravnej výchovy	8
2 ŠPECIFIKÁ VYUČOVANIA DOPRAVNEJ VÝCHOVY NA ŠZŠ	10
2.1 Obsah dopravnej výchovy v ŠKVP na ŠZŠ	11
2.2 Stratégie vyučovania dopravnej výchovy na ŠZŠ	12
2.3 Dopravná výchova ako prierezová téma na ŠZŠ v A variante.....	16
2.4 Návrh projektu zameraného na dopravnú výchovu na ŠZŠ	19
2.5 Námet prípravy vyučovacej hodiny v predmete Občianska výchova	23
2.6 Dopravné aktivity na ŠZŠ	26
Záver	30
Zoznam bibliografických zdrojov	31

ÚVOD

Automobil, ako nevyhnutný prepravný prostriedok súčasnej doby, sa stal najvyužívanejším dopravným prostriedkom vo svete, na presun z jedného miesta na miesto iné. Milióny ľudí denne využívajú cestnú sieť na pracovné alebo súkromné účely (či už ako vodiči, cyklisti, chodci, cestujúci v prostriedkoch hromadnej dopravy, atď.), čím sa stávajú pravidelnými účastníkmi cestnej premávky.

Okrem pozitívnych stránok so sebou doprava prináša aj negatívne stránky, z ktorých najväznejšie sú dopravné nehody. S každoročným nárastom počtu vozidiel na cestách sa zvyšuje aj počet dopravných nehôd, pri ktorých dochádza k ľahkým alebo ťažkým zraneniam, niekedy aj s trvalými následkami a čo je najhoršie, aj k stratám na ľudských životoch. Jednou z možností ako pozitívne vplyvať a pôsobiť na ľudí je okrem vydávania rôznych predpisov, riadenia dopravy, autoškôl aj prevencia a dopravná výchova. Význam dopravnej výchovy a prevencie je v príprave detí, študentov a dospelých na život v premávke na cestách. Základnou a najdôležitejšou zložkou tohto systému sú školy, v ktorý deti prostredníctvom školskej dopravnej výchovy získavajú základné vedomosti, zručnosti a návyky zamerané na bezpečné správanie sa v rôznych dopravných situáciách.

Hlavnou témou našej práce je teda Dopravná výchova (ďalej len DV), ako prierezová téma, ktorá má obsah vzdelávania daný Štátnym vzdelávacím programom (ďalej ŠVP). V rámci ŠVP je DV vnímaná ako prostriedok, ktorý do istej miery môže ovplyvniť bezpečné správanie sa žiakov v cestnej premávke. Za cieľ si vo všeobecnosti kladie sprostredkovať základné vedomosti, zručnosti a návyky zamerané na bezpečné správanie sa v rôznych dopravných situáciách.

V tomto majú nezastupiteľnú úlohu pedagógovia, ktorí vďaka svojim profesijným kompetenciám (hlavne odbornou-predmetovým, psychodiagnostickým a kompetenciám reflexie vlastnej činnosti) môžu prispieť k prehĺbeniu. Z tohto dôvodu sme sa rozhodli vytvoriť tento materiál, ktorý môže pedagógom pomôcť prehľbovať vlastné profesijné kompetencie v danej oblasti.

Celá práca je rozdelená do dvoch kapitol. Cieľom prvej kapitoly je vymedziť teoretické východiská, pojem, proces a poňatie DV ako prierezovej témy na základnej škole, jej ciele a tematické okruhy spracované Štátnym pedagogickým ústavom. Ide o uvedenie čitateľa do problematiky a o poukázanie na dôležitosť DV.

Druhá kapitola pojednáva o špecifikách DV na Špeciálnej základnej škole, obsahu DV v ŠKVP a stratégiách jej vyučovania. Okrem toho táto kapitola ponúka aj konkrétne možnosti zapracovania DV do edukačného procesu na ŠZŠ:

1. začlenenie DV ako prierezovej témy do obsahu učiva jednotlivých predmetov a ročníkov A variantu ŠZŠ,
2. návrh prípravy na vyučovanie predmetu občianska výchova so začlenenými prvkami DV,
3. návrh projektu dopravnej výchovy,
4. dopravné aktivity upravené pre potreby špeciálnej školy.

1 DOPRAVNÁ VÝCHOVA - VÝCHOVA K BEZPEČNOSTI V CESTNEJ PREMÁVKE

V každodennom živote sa žiaci stávajú účastníkmi cestnej premávky ako chodci, korčuliari, kolobežkári, cyklisti, cestujúci v prostriedkoch hromadnej alebo osobnej dopravy a pod. Okrem pozitívnych stránok má doprava a motorizmus aj veľa záporných stránok. Neúmerený je počet dopravných nehôd, ktorých účastníkmi sú deti v mladšom a staršom školskom veku. Základné vedomosti, zručnosti a návyky zamerané na bezpečné správanie sa v rôznych dopravných situáciách získavajú deti najmä prostredníctvom školy.

Učivo tematiky Dopravná výchova je povinnou súčasťou výchovy a vzdelávania žiakov základných škôl. Úlohou výchovy k bezpečnosti v cestnej premávke v škole je postupne pripraviť deti na samostatný pohyb v cestnej premávke – ako chodcov alebo cyklistov – pričom je potrebné mať na zreteli aj aspekt výchovy budúcich vodičov motorových vozidiel. Realizácia učebnej činnosti sa uskutočňuje v objekte školy, na detských dopravných ihriskách alebo v bezpečných priestoroch v okolí školy.

1.1 Ciele dopravnej výchovy v základnej škole

Ciele dopravnej výchovy na ZŠ sú zamerané na všetky tri oblasti osobnosti žiaka, na oblasť kognitívnu, afektívnu a psychomotorickú. Je prirodzené, že nie pri každej téme sú v rovnakej miere rozvíjané všetky tri zložky osobnosti žiaka. Vyučujúci má dbať o to, aby na úkor osvojenia jednotlivých faktov a zručností nezanedbal rozvíjanie osobnosti žiaka z tejto oblasti do takej miery, ako ho umožňujú jeho osobné dispozície, vek, fyzická vyspelosť, atď.

Ciele sú zostavené v zmysle týchto kritérií :

- a) pochopiť funkcie dopravy ako riadeného systému vymedzeného všeobecne záväznými právnymi predpismi,
- b) formovať mravné vedomie a správanie sa v zmysle morálnej a právnej zodpovednosti pri chôdzi a jazde v cestnej premávke,
- c) osvojiť si zásady bezpečného správania sa v cestnej premávke podľa všeobecne záväzných právnych predpisov, ako chodec, cyklista, cestujúci (spolujazdec),
- d) naučiť deti pozorovať svoje okolie, vyhodnocovať situáciu z hľadiska bezpečnosti a aplikovať návyky bezpečného správania sa v cestnej premávke v praktickom živote,
- e) zvládnuť techniku chôdze a jazdy na bicykli,
- f) zvládnuť základné taktické prvky chôdze a jazdy v cestnej premávke,
- g) pochopiť význam technického stavu a údržby vozidiel pre bezpečnú jazdu v cestnej premávke a prakticky zvládnuť základné úlohy údržby bicykla,
- h) uvedomiť si význam technických podmienok dopravy a zariadení ovplyvňujúcich bezpečnosť cestnej premávky,
- i) pochopiť význam komunikácie a kooperácie medzi účastníkmi cestnej premávky, naučiť sa predvídať potenciálne riziká vyplývajúce z povahy vozovky, dopravnej situácie a správania sa iných účastníkov cestnej premávky, učiť sa predvídať a reagovať na chyby druhých,
- j) pochopiť význam a úlohy policajtov pre bezpečnú a plynulú premávku na cestách,
- k) osvojiť si zásady, ale aj zručnosti a návyky súvisiace s poskytovaním prvej pomoci zranenej osobe pri dopravnej nehode,
- l) osvojiť si základné zručnosti a zásady správania sa pri dopravnej nehode.

V priebehu vyučovania je potrebné vytvárať tieto kompetencie:

1. Poznať dopravné značky a riadiť sa podľa nich.
2. Bezpečne chodiť po chodníku a po ceste.
3. Brať ohľad na ostatných účastníkov cestnej premávky.
4. Kultúrne sa správať na cestách a v dopravných prostriedkoch.
5. Zavolať alebo poskytnúť pomoc pri dopravnej nehode.
6. Schopnosť pozorovať svoje okolie a vyhodnocovať ho z hľadiska bezpečnosti.
7. Ovládať bezpečnú jazdu na bicykli.

Výsledkom výchovy a vzdelávania v oblasti bezpečnosti v cestnej premávke je okrem osvojenia si rôznych poznatkov a pravidiel cestnej premávky aj nadobudnutie konkrétnych zručností, ale aj návodov na riešenie určitých dopravných situácií. Z uvedeného dôvodu obsah vzdelávania členíme do nasledovných oblastí a veku primerane ho spracovávame pre jednotlivé kategórie žiakov. (Konceptia vyučovania dopravnej výchovy na základných školách v SR. Dostupné na: <http://www.minedu.sk/8010-sk/dopravna-vychova/>)

1.2 Obsah dopravnej výchovy v základnej škole

1. Teoretické znalosti pravidiel cestnej premávky
-chôdza po chodníku, ceste, prechádzanie cesty, cestujúci a spolujazdec, bezpečné miesta na hry, železničné prejazdy, podmienky jazdy na skateboarde, kolieskových korčuľiach, bycikli v cestnej premávke, základné poznatky o správaní pri dopravnej nehode, križovatky
2. Dopravné značky a zariadenia
-druhy dopravných značiek(výstražné, zákazové, príkazové, informtívne, zvislé, vodorovné), dodatkové tabuľky
3. Praktické cvičenia
-chôdza po chodníku, ceste, prechádzanie vozovky, technika jazdy na bycikli, simulácia dopravnej nehody, pozorovanie situácií v cestnej premávke,
4. Taktika bezpečného správania a jednania pri chôdzi
-vedieť sa bezpečne správať na ceste, predvídať správanie ostatných, správne reagovať na znamenia vodičov, poznať a používať bezpečnostné prvky
5. Podmienky premávky na cestách
-druhy ciest, časti ciesty, vplyv počasie na bezpečnosť, druhy povrchu cesty
6. Technické podmienky prevádzky dopravných prostriedkov
-druhy vozidiel, význam a funkcia súčastí vozidiel, rýchlosť jazdy, časti a povinná výbava bycikla

Dopravná výchova v platných učebných osnovách pre 1. stupeň ZŠ doteraz nachádza v učebných osnovách vydaných Ministerstvom školstva Slovenskej republiky dňa 18. Mája 1995 pod číslom 157/95-211, učebných osnovách slovenského jazyka a literatúry pre 1. stupeň ZŠ schválených pod číslom 164/1997-151 s platnosťou od 1. septembra 1997, učebných osnovách vlastivedy pre 1. stupeň ZŠ schválených pod číslom 5388/97-151 s platnosťou od 1. septembra 1998 a v súčasnosti platných učebniciach, prípadne v pracovných zošitoch (ide o prvouku) niektorých predmetov na 1. stupni ZŠ. Na 2. Stupni

základnej školy je dopravná výchova obsiahnutá v učebných osnovách: Technickej výchovy pre 5. až 9. ročník základnej školy ktoré schválilo MŠ SR dňa 3. apríla 1997, rozhodnutím číslo 1640/97 – 151 s platnosťou od 1. septembra 1997, Ochrana človeka a prírody v 1.-9. ročníku základných škôl, schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky dňa 21.1.2002, číslo 85/2002-41 s platnosťou od 1.2.2002, Telesnej výchovy pre 5. až 9. ročník základnej školy Schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky dňa 3. apríla 1997 rozhodnutím číslo 1640/97 – 151 s platnosťou od 1. septembra 1997, Občianskej výchovy Schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky dňa 3. apríla 1997 rozhodnutím číslo 1640/97 151 s platnosťou od 1. septembra 1997. Obsah častí zameraných na dopravnú výchovu sa ruší a nahrádza týmito učebnými osnovami. Vyučovanie podľa nových učebných osnov sa uskutočňuje v rámci pôvodne stanovených predmetov alebo na 1. stupni alebo podľa uváženia vyučujúceho v danom ročníku aj v iných predmetoch. Pretože učivo sa nerealizuje samostatným predmetom, je potrebné, aby riaditeľ školy zabezpečením a usmernením učiva na podmienky školy poveril svojho zástupcu alebo vybraného učiteľa – koordinátora dopravnej výchovy. Osobitnú pozornosť je treba venovať príprave a rozširovaniu materiálového zabezpečenia výučby, ktoré vzhľadom na prevažujúci praktický charakter výučby bezprostredne ovplyvňuje kvalitu plnenia cieľov.

Učivo Dopravnej výchovy má niekoľko špecifík a odlišností od ostatných vyučovacích predmetov v základnej škole. Základným znakom učiva je, že hoci nemá vyučovací predmet, učivo je pre žiakov povinné. Používané metódy rešpektujú bežné didaktické postupy, žiada sa však uplatňovať menej verbálne a viac názorné metódy, cvičenia a kontroly. Dôležitú funkciu plnia aktivizujúce a motivačné hodnotenia, samostatné alebo skupinové činnosti. (Konceptia vyučovania dopravnej výchovy na základných školách v SR. Dostupné na: <http://www.minedu.sk/8010-sk/dopravna-vychova/>)

1.3 Organizačné formy a metódy vyučovania dopravnej výchovy

Z hľadiska riadenia vyučovania a uplatňovania vyučovacích metód odporúčame používať nové hravé a zážitkové spôsoby práce so žiakmi. Dopravná výchova má byť zameraná na získanie základných vedomostí, zručností a návykov bezpečného správania sa v rôznych dopravných situáciách.

Vo vzťahu k cieľovej skupine mladších žiakov I. stupňa ZŠ

Mimoriadne dôležitú úlohu má nácvik vhodného a bezpečného dopravného správania v simulovaných i reálnych dopravných situáciách:

- účasť na vzdelávaní žiakov I. stupňa základných škôl, formou besied o správnom správaní sa v cestnej premávke, so zameraním sa na účasť detí v premávke – ako chodcov, cyklistov, korčuliarov, skejtbordistov

- osveta o význame nosenia bezpečnostných pomôcok (prilby, chrániče), šírenie osvety o význame dodržiavania pravidla „vidieť a byť viditeľný“ používaním reflexných prvkov (reflexných pásov, prívěskov, viest a atď.) za zníženej viditeľnosti alebo tmy ukážky poskytovania prvej pomoci pri dopravných nehodách, -presadzovanie zásady „ozvi sa v aute, v prípade nebezpečnej jazdy šoféra“

- hravé formy práce so žiakmi zamerané na zanechanie zážitku, na základe ktorého si budú pamätať riešenie dopravných situácií, hry a dopravné súťaže

- práca s omalovánkami, hádankami, rébusmi

- pohyb po detskom dopravnom ihrisku na bicykli s účasťou „detských policajtov“
- naučiť deti chápať bicykel ako dopravný prostriedok (pravidlá jazdy na bicykli), základná výbava bicykla a cyklistu
- výroba dopravnej nástienky, výroba makety križovatky a dopravných značiek, dopravných kalendárov
- nácvik a hranie scénoh a divadelných predstavení s dopravnou problematikou pre rodičov, nácvik pesničiek s dopravno-bezpečnostnou problematikou
- kreslenie dopravných prostriedkov, križovatiek a dopravných situácií na chodníkoch a dvoroch v areáli školy, event. na podlahu v dopravných triedach
- hry na policajtov, zastavovanie a riadenie cestnej premávky
- pochod mestom, rešpekt pred idúcimi autami, viditeľné oblečenie pri zlej viditeľnosti
- vštepiť návyk na používanie autosedačky
- motivovať a zapojiť rodičov pre bezpečnosť detí na cestách (dopravní rodičia hliadkujú na prechodoch pri školách, zabezpečujú presun detí do školy po bezpečnej ceste, zabezpečujú bezpečné prostredie škôl, stojany na bicykle atď.)
- tvorba dopravných kalendárov - Bezpečný rok na ceste, dopravných novín, trojrozmerných objektov "Urob si svoje okolie bezpečnejšie ... "

Vo vzťahu k cieľovej skupine starších žiakov II.stupeň ZŠ

Pri získavaní teoretických poznatkov odporúčame rozvíjať tvorivosť žiakov tým, že v tímoch budú pracovať na projektoch zameraných na bezpečnosť cestnej premávky a výsledky budú prezentovať pred spolužiakmi, prípadne aj v médiách. Pri praktickom výcviku by učitelia mali nechať priestor samotným žiakom na pozorovanie správania a konania svojich spolužiakov, odôvodňovanie svojho hodnotenia. Len tak si zosobnia návyky bezpečného správania. V tomto veku je potrebné žiakov upozorniť aj na trestno-právnu zodpovednosť. Veľmi dôležitá je aj problematika vlastného usmerňovania procesov správania sa žiaka. Otázky auto regulácie správania sú tesne späté s problémom výchovy a vzdelávania, s problémom prevzatia a zvnútorňovania morálnych a iných svojich cieľov i hodnôt a noriem spoločnosti. Auto regulácia je základom disciplíny a prevencie zlyhania. Ide o sebariadenie, sebausmerňovanie nielen správania, ale aj myslenia a cítenia či prežívania. V tejto súvislosti je dôležité využívať vo vyučovaní dopravnej výchovy metódy auto regulácie a sebariadenia.

Vo vyučovaní dopravnej výchovy by sa mali vo väčšej miere využívať informačné a komunikačné technológie. Využitie digitálnych programov vo výučbe má svoje miesto, pretože žiak aktívne prijíma nové informácie tým, že musí riešiť rôzne zložité situácie a navyše hravým spôsobom sa u neho rozvíja digitálna gramotnosť. Dôležitou súčasťou dopravnej výchovy žiakov základných škôl je osvojenie si poznatkov, ale aj nadobudnutie zručností a návykov súvisiacich s poskytovaním prvej pomoci zraneným osobám pri dopravnej nehode. Ďalšou veľmi dôležitou súčasťou dopravnej výchovy je príprava žiakov k skutočnosti, že „na ceste nie sú sami“ – čo vedie k potrebe kooperácie medzi účastníkmi cestnej premávky a k potrebe dokázať predvídať správanie iných účastníkov vrátane ich chýb. Tieto zručnosti môžu žiaci nadobudnúť prostredníctvom DH v 1. - 4. ročníku základných škôl a ÚC v 5. - 9. ročníku základných škôl v rámci činností Ochrana človeka a prírody. Postupným oživovaním činností DDI sa vytvoria podmienky na osvojenie si vedomostí a získanie potrebných zručností v oblasti poskytovania prvej pomoci aj v rámci praktického výcviku na DDI, na ktorých by mali pôsobiť aj pracovníci Slovenského červeného kríža (ďalej len "SČK") - metodici v poskytovaní prvej pomoci. (Konceptcia vyučovania dopravnej výchovy na základných školách v SR. Dostupné na: <http://www.minedu.sk/8010-sk/dopravna-vychova/>)

2 ŠPECIFIKÁ VYUČOVANIA DOPRAVNEJ VÝCHOVY NA ŠZŠ

Téma implementácie dopravnej výchovy do edukačného procesu už bola rozpracovaná vo viacerých publikáciách, avšak doteraz nebola prispôbená na podmienky špeciálnych škôl. Tieto sú špecifické svojou skladbou žiakov. Všetci títo žiaci majú mentálne postihnutie (v našich podmienkach) a tiež vysoké percento žiakov je z rómskeho etnika. Tieto špecifiká je potrebné si tiež bližšie vysvetliť.

Mentálne postihnutí žiaci majú v porovnaní s intaktnou populáciou určité osobitosti psychických procesov, ktoré môžu negatívne ovplyvniť ich postoje. Neplnohodnotné zmyslové poznávanie, nedostatočný vývin reči, obmedzené praktické činnosti podmieňujú aj myslenie, ktoré je konkrétne so slabou schopnosťou zovšeobecňovania, abstrakcie a nekritické. Zaostávanie je aj v oblasti logickej pamäti, v učení a v pozornosti. Mentálne postihnutie neznamená však len oneskorenie psychického vývinu, ale v prvom rade aj o zmeny v osobnosti postihnutých (Jakabčic,I.-Požár,L.1995).

Znížené schopnosti v takých funkciách ako je verbalizácia, generalizácia, diskriminácia a pod. neumožňujú dieťaťu dostatočne využívať minulosť pri vysporadúvaní sa so skutočnosťou, aktuálnymi požiadavkami spoločnosti. Táto neschopnosť zovšeobecňovať a využívať skúsenosti sa prejavuje v nerealistickom obraze seba. Jeho „ja“ je narušené, má ťažkosti v kontrole vlastných, často agresívnych impulzov, tiež je narušená jeho schopnosť sebachápania, sebahodnotenia. U mentálne postihnutých nachádzame okrem týchto osobitostí aj výrazné odlišnosti v citovom prežívaní, vo vôľovom konaní, hodnotovej orientácii, záujmovej oblasti a pod., čo sa odráža aj v ich morálnom vývine (Jakabčic,I.-Požár,L.1995).

Problémy žiakov so zdravotným postihnutím možno záverom zhrnúť hlavne do nasledovných bodov: môžu mať obmedzenú pohyblivosť, tzn. aj obmedzenú možnosť úteku, môžu mať problémy s komunikáciou, t. j. s vyjadrovaním a porozumením napr. v dôsledku poškodenia rečových funkcií, môžu mať problémy s priestorovou orientáciou práve z dôvodu zníženej mentálnej úrovne, môžu mať nedostatočné sociálne skúsenosti pre správanie sa v rizikových situáciách. Nemusia adekvátne predchádzať rizikovým situáciám a riešiť situácie, ktoré nastali a ktoré ich ohrozujú (Novosad,2001).

Niektoré rozdiely v správaní a prežívaní Rómov vyplývajú z odlišností ich vrodených dispozícií, napr. temperamentových, ktoré sa však zmeniť nedajú. Na základe genetickej výbavy preferujú určité spôsoby správania, zvládania záťažových situácií a celkového životného štýlu. To sa prejavuje samozrejme aj vo výchove detí. Rómska minorita má svoje etnické znaky - vlastný jazyk, normy, hodnoty a tradíciu spôsobu života - mnohé z nich však postupnou asimiláciou strácajú, nenahrádzajú ich však inými. Pre rómsky životný štýl je typický sklon k nepravdivosti, živelnosti a nesystematickosti. Niektoré psychické vlastnosti, ktoré sa u Rómov vyskytujú častejšie, alebo dôraznejšie. Mnohé z nich predstavujú aj značné znevýhodnenie pre adaptáciu na školu. Príčiny sú jednak v genetike, ale aj v odlišnej socializácii. Majú iné temperamentové vlastnosti, sú emotívnejší, výbušnejší, impulzívnejší a aj štýl komunikácie. Ich správanie je pre nás problémové, lebo je výsledkom pôsobenia iných sociálnych vplyvov. Neprijímajú hodnoty a normy majoritnej spoločnosti, pretože to nie sú ich pravidlá a keď ich porušia nemajú pocit viny, pretože spáchaný čin neodpovedá ich vnútorným normám. (Vágnerová, 2004)

Všetky tieto spomenuté odlišnosti majú vplyv na vyučovanie dopravnej výchovy na ŠZŠ u žiakov s mentálnym postihnutím, či u žiakov z rómskeho etnika.

Danú prierezovú tému sme zaradili do ŠKVP vzhľadom na polohu našej školy, ktorá sa nachádza v širšom centre mesta, v blízkosti dopravných uzlov. Naším žiakom je potrebné častejšie zdôrazňovať správanie sa chodca na verejných priestranstvách, cestných komunikáciách a v dopravných prostriedkoch. Našou úlohou je oboznamovať žiakov so základnými pravidlami cestnej premávky, naučiť ich bezpečne sa správať na cestách a v situáciách, ktoré na nich vznikajú. Do obsahu jednotlivých predmetov je táto prierezová téma zaradená tak, aby každý predmet svojou špecifickosťou a väzbou s prvkami dopravnej výchovy prispel ku komplexnej výchove žiakov ako aktívnych účastníkov cestnej premávky.

2.1 Obsah dopravnej výchovy v ŠKVP na ŠZŠ

Pravidlá cestnej premávky

- *Kultúrne správanie sa na chodníku.*
- *Pomoc zdravotne postihnutým chodcom.*
- *Prechádzanie cez cestu a križovatku.*
- *Chôdza po ceste (v prípade, ak nie je popri ceste chodník) – pravidlá pohybu po ceste v prípade samotného chodca, resp. neorganizovanej skupiny)*
- *Pohyb na bicykli – samostatný pohyb na bicykli, bezpečná jazda na bicykli.*
- *Pohyb na skateboarde, kolieskových korčuliach, atď.*
- *Základná bezpečnostná výbava na bicykli, skateboarde a korčuliach (prilba, chrániče, rukavice).*
- *Bezpečné miesta pre hry.*

Dopravné značky a zariadenia

Cestovanie verejnými dopravnými prostriedkami

- *Pravidlá správania sa*

Povinnosti účastníka cestnej premávky

- *Základné poznatky o správaní pri dopravnej nehode (privolanie pomoci).*
- *Základné povinnosti účastníka dopravnej nehody (privolanie polície a podľa potreby záchranej služby), nevyhnutná prvá pomoc.*

Dopravná výchova je aj súčasťou aj prierezovej témy Ochrany života a zdravia. Konkrétne sú v nej tieto témy:

- *Správanie sa pri dopravnej nehode*
- *Účastníci cestnej premávky*
- *Dôležité dopravné značenie*
- *Chôdza po chodníku*
- *Prechádzanie cez cestu, prechod pre chodcov, semaforey*
- *Bezpečnosť pri hrách, výletoch a kúpaní*

Zahrňa aj Výchovu k bezpečnému správaniu a to - *Správanie sa chodcov a cyklistov*

2.2 Stratégie vyučovania dopravnej výchovy na SZŠ

Pri voľbe vyučovacích metód a foriem práce vychádzame z obsahového zamerania vyučovacej hodiny, cieľov vyučovacej hodiny, vekových a iných osobitostí žiakov, materiálneho vybavenia a z vlastnej činnosti žiakov zacielenej na dosiahnutie stanovených cieľov zameraných na rozvoj kľúčových kompetencií dopravnej výchovy.

Pri výbere vyučovacích metód dbáme na to, aby:

- boli v súlade so zámermi,
- rozvíjali všetky stránky osobnosti žiaka,
- smerovali k rozvíjaniu kľúčových kompetencií žiakov,
- umožňovali vytvoriť sociálnu atmosféru, v ktorej sa môže dieťa učiť bez strachu a stresu,
- využívali prirodzenú zvedavosť dieťaťa a vzbudzovali jeho chuť do učenia,
- zohľadňovali potreby žiaka,
- umožňovali žiakovi učiť sa všetkými zmyslami.

Moderné vyučovanie nie je obmedzené na jedinú formu pedagogickej stratégie alebo metódy ale zahŕňa rozmanité prístupy, ktoré podporujú proces učenia sa žiaka. Je na pedagogickom majstrovstve a kreativite každého učiteľa, aké pedagogické stratégie zvolí vo vyučovaní.

V podmienkach našej školy uplatňujeme pri vyučovaní metódy všeobecné a metódy špeciálno- pedagogické.

Metódy všeobecné

Zo všeobecných metód v edukačnom procese uplatňujeme:

Metódy vychádzajúce z logickej postupnosti:

- Analyticko-syntetická
- Synkretická (porovnávanie)

Metódy podľa charakteru práce:

- Expozičná
- Názorno-demonštračná
- Metódy praktické

Motivačné metódy

Motivácia ako snaha a túžba niečo dosiahnuť má vo vyučovacom procese významnú úlohu. Prístup žiaka k učeniu je základom úspešnej činnosti a vzhľadom k tomu, že pracujeme s mentálne postihnutými deťmi, u ktorých je veľmi ťažké vzbudiť záujem o učenie, považujeme za veľmi dôležité vzbudiť u žiakov prvotný záujem o učenie. Z motivačných metód sa nám v praxi osvedčili:

Motivačný rozhovor, motivačný problém, rozprávanie, demonštrácia, skupinové vyučovanie, problémové vyučovanie, projektová metóda. blokové vyučovanie, tematicko – integrované vyučovanie, tvorivé vyučovanie.

Aktivizujúce metódy

Významné miesto v edukačnom procese pri vyučovaní dopravnej výchovy patrí aktivizujúcim metódam:

- **Diskusia** (vzájomná výmena názorov, uvádzanie argumentov, zdôvodňovanie za účelom riešenia daného problému)
- **Situačná metóda** (riešenie problémového prípadu reálnej situácie so stretom záujmov)

- **Inscenačná metóda** (sociálne učenie v modelovej predvádzanej situácii, pri ktorej sú žiaci aktérmi danej situácie)
- **Dramatizácia** (plánovaný dramatizovaný prednes hry, príbehu a pod.)
- **Simulácia** (simulovanie, napodobňovanie životných situácií, aktivity, ktoré vyžadujú interakciu medzi skupinou žiakov a jednotlivcami)
- **Zážitkové učenie**
- **Učenie prostredníctvom IKT**
- **Praktické aktivity, samostatná činnosť**
- **Didaktické hry** (sebarealizačné aktivity na uplatnenie záujmov a spontánnosti)
- **Kooperatívne vyučovanie** (forma skupinového vyučovania založená na vzájomnej závislosti členov heterogénnej skupiny)

Expozičné metódy

Aplikáciou expozičných metód sa usilujeme doceliť to, aby proces učenia prebiehal u žiaka čo najefektívnejšie. Uplatňujeme ich pri vytváraní nových poznatkov a zručností, čím sa vyhýbame predkladaniu definitívnych vedeckých poznatkov a memorovaniu bez náležitého pochopenia. V praxi využívame metódy:

- **Slovné:** monologické vysvetľovanie, opis, inštruktáž, rozprávanie, dialogický rozhovor
- **Názorno - demonštračné:** pozorovanie, ilustrovanie, demonštrovanie
- **Metódy praktické:** manipulácia s predmetmi, grafické práce, laboratórne pokusy, práce na školskom pozemku
- **Hra:** didaktická
- **Dramatizácia**
- **Pozorovanie** (cielené systematické vnímanie objektov a procesov)
- **Heuristická metóda:** dialogická, problémová
- **Metóda samostatnej práce** s knihou, v teréne

Fixačné metódy

Vo vyučovacom procese majú dôležité postavenie vzhľadom na to, že žiaci s mentálnym postihnutím si poznatky osvojujú pomaly, až po viacnásobnom opakovaní a rýchlo zabúdajú. Smerujú k precvičovaniu a upevňovaniu už nadobudnutých poznatkov a zručností, vytvárajú nové synoptické spojenia, majú diskriminačný a zovšeobecňujúci charakter. U žiakov sa stretávajú s obľubou:

Pokus, demonštrácia, hra (didaktická, intelektová), pojmové mapovanie, rotujúci prehľad, questionstorming.

Metódy diagnostické a klasifikačné:

Slúžia nielen na zistenie úrovne vedomostí, zručností a návykov žiakov, ale sú aj prostriedkom autodiagnostiky učiteľa:

- skúšanie ústne, písomné, praktické

Metódy špeciálno-pedagogické

Počas celého vyučovacieho procesu uplatňujeme aj metódy špeciálno-pedagogické:

- **viacnásobného opakovania informácie,**
- **nadmerného zvýraznenia informácie,**
- **multisenzorického sprostredkovania,**
- **intenzívnej spätnej väzby,**

- **algoritmizácie kurikula,**
- **slovného sprostredkovania,**
- **spostredkovania pohybom,**
- **spostredkovania inštrukčnými médiami,**
- **spostredkovania technickými prostriedkami metodiky,**
- **pozitívnej psychickej tonizácie,**
- **aplikácie individuálnych vzdelávacích programov,**
- **kombinované.**

Organizačné formy

Metódy a formy práce, ich logické usporiadanie a kombinovanie si volí učiteľ podľa predmetu, obsahu učiva a konkrétnej situácie v triede so zameraním na motiváciu a usmernenie žiakov na vyučovaní a v učení. Výber foriem vyučovania prispôsobujeme potrebám žiakov, ich možnostiam a schopnostiam a snažíme sa o to, aby sme vytvorili priestor pre uplatnenie individuality každého žiaka.

Pre žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia sú určené nasledovné formy organizácie výchovy a vzdelávania pre naplnenie cieľov:

- **vyučovacia hodina** základného, motivačného, expozičného, fixačného, aplikačného, diagnostického typu,
- **vyučovacia hodina na cvičnom školskom dopravnom ihrisku**
- **individuálne vyučovanie**
- **skupinové vyučovanie**
- **hromadné vyučovanie**
- **integrované vyučovanie** – blokové vyučovanie
- **exkurzia, výlet, vychádzka**
- **vyučovanie v rôznom prostredí** (v meste, na mestskom dopravnom ihrisku)
- **terénne pozorovania**
- **súťaž, kvíz**

Metodické formy výučby (priamy prejav danej metódy pri osvojovaní obsahu výučby):

- **výkladové** (rozprávanie, prednáška, objasňovanie, opis)
- **demonštračné** (demonštrácia experimentu, postupu činnosti, ukážky riešenia úloh, zostavenia plánu, ukážky predmetov, javov, zobrazení)
- **dialogické** (rozhovor, beseda, diskusia)

Sociálne formy výučby

- frontálne vyučovanie
- skupinové vyučovanie
- individuálne vyučovanie
- kooperatívne vyučovanie
- samostatná práca žiakov

V prípade odporúčania špeciálneho pedagóga postupuje žiak podľa IVP.

Stratégie výchovy

Stratégie výchovy majú v podmienkach našej školy mimoriadne dôležité postavenie vzhľadom k tomu, že väčšinu žiakov našej školy tvoria žiaci patriaci k rómskemu etniku. Ako sme už vyššie uvádzali, rómske etnikum sa líši od majoritného obyvateľstva nielen svojskou kultúrou, ale predovšetkým autonómnym hodnotovým systémom, v ktorom nemá vzdelanie významnejšie postavenie, čo je aj jedným z dôvodov neúčasti na vyučovaní. V súvislosti s novými trendmi edukácie (humánnosť, demokratickosť, rovnosť), otázky výchovy a vzdelávania Rómov nadobúdajú aj na našej škole aktuálne dimenzie. Snažíme sa, pri zohľadňovaní špecifik a osobitostí ich kultúry, zmeniť názor na potrebu vzdelávania ako aj samotného vzdelania, ktoré sú východiskami pre úspešnú socializáciu a uplatnenie sa jedinca na trhu práce. Uvedomujeme si, že zmena v hodnotovom systéme vedie cez zmenu potrieb, a preto vytvárame pre našich žiakov zaujímavé, podnetné a bezpečné prostredie, aby sa na vyučovanie tešili, cítili sa v škole dobre, nadobudli kladný postoj k učeniu, škole aj k svojim povinnostiam.

Na našej škole venujeme zvýšenú pozornosť mravnej výchove, nakoľko u mnohých žiakov je mravný vývin ohrozený sociálno-patologickým prostredím, hodnotový systém, ktorého je odlišný od spoločensky uznávaných hodnôt a noriem, čo vyúsťuje do rozporu až konfliktu medzi záujmami a potrebami jedinca ako aj záujmami a potrebami spoločnosti.

Aplikáciou metód mravnej výchovy sledujeme formovanie mravného uvedomovania, mravných postojov a mravnosti ako humanistickej hodnoty, ktorá pozdvihuje človeka a rozvíja ľudskosť. Všetky tieto metódy sú využiteľné pri vyučovaní dopravnej výchovy.

Metódy mravnej výchovy

Metódy aktivizujúce:

- **Zážitkové učenie** - zážitkové metódy učenia napomáhajú prehlbovať účinnosť celého procesu mravného formovania osobnosti.
- **Kooperatívne učenie** - napomáha rozvoju empatického a prosociálneho správania, k rozvoju priateľských vzťahov.

Metódy mravného uvedomovania :

- **Persuázia** (metóda presvedčovania) - pomáha utváraniu presvedčenia, ako hlavného hodnotového prvku mravného vedomia.
- **Exemplifikácia** (metóda príkladovania) - dynamizuje a umocňuje mravné požiadavky žiaduceho správania vytváraním názorových a prítlačných vzorov, ideálov, modelov.
- **Exercitácia** (metóda cvičenia) umožňuje rozvíjať činnostný zreteľ mravnosti, osvojovať si sociomravné zručnosti.

Metóda rozvoja mravného úsudku: riešenie morálnych dilem

Metódy výchovy mravnej aktivity: metóda režimu, získavania, poverenia úlohou

Skupinová diskusia

Metóda vytvárania modelových situácií: „Žalujem – obhajujem – súdim.“

Hrové učenie - hranie je osobitý druh činnosti s rôznou intenzitou prežívania utvárajúcich sa situácií, čo si vyžaduje určitú hrovú morálku.

Observačné učenie - jednotlivec určitým spôsobom poznáva a spolu prežíva správanie druhého.

Situačno - problémové metódy smerujú k rozvíjaniu procesu sociálno-morálneho učenia.

Metóda klarifikácie (objasňovania) – umožňuje poznať, pochopiť a porozumieť poznávacím mravným kategóriám, mravným pojmom a mravným javom, vytvárať si k nim vnútorný vzťah a postoj a na ich základe kreovať svoj náhľad, názor.

Metóda valorizácie (zhodnocovania) -umožňuje rozvíjať procesy zmien v mravnom správaní človeka, stimulovať žiaduce a tmiť správanie a konanie.

Metódy výchovy a prevýchovy

Nakoľko mentálne postihnutie samo osebe predikuje problémy výchovného charakteru, venujeme na našej škole zvýšenú pozornosť týmto metódam prevýchovy, považujeme za nevyhnutné včas ich podchytiť a odstraňovať uplatňovaním špeciálnych metód, cieľom ktorých je odstránenie nežiaducich a formovanie nových – spoločensky žiaducich vzorcov správania. Tieto metódy sú plne využiteľné pri odstraňovaní

V podmienkach našej školy sa nám osvedčili **metódy výchovy a prevýchovy:**

Metóda vzťahových rámcov (je výkonová so spätnou väzbou)

Metóda posilňovania správania

Metóda prosociálneho správania

Situačné a inscenačné metódy (najmä metóda konfliktnej situácie)

Metódy transakčnej analýzy (najmä metóda nácviku sociálnych zručností)

Metóda výchovnej komunikácie (najmä komunikačný tréning a rolové hry)

Metóda brainstormingu

Metóda persúazie (presvedčovania argumentmi)

Metóda valorizácie (zhodnocovanie)

Metóda demonštrácie

Metóda fixácie (upevňovanie postojov a správania)

Metóda osobnostného vedenia

Metóda premiácie (odmeňovanie)

Metóda laudácie (pochvala)

(ŠKVP. Spojená škola internátna. 2012/13)

2.3 Dopravná výchova ako prierezová téma na SZŠ v A variante

Táto podkapitola je venovaná začleneniu prvkov DV ako prierezovej témy do vyučovania konkrétnych predmetov v ŠkVP pre žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia (ISCED 1). V prehľadnej tabuľke sa nachádza skratka predmetu, ročník v akom sa nachádza téma DV, názov tematického celku a názov konkrétnej témy DV.

Predmet -skratka	ročník	Tematický celok	Téma dopravnej výchovy
SJL	všetky		DV je využiteľná podľa zamerania jednotlivých článkov
MAT	všetky		DV je využiteľná pri počítaní, triedení- napr. dopr, prostriedkov, slovných úlohách
VUC	Prípr.	Orientácia v bežných životných situáciách	Verejná doprava: výstup a nástup do dopravného prostriedku

	1.	Škola a život v škole	Bezpečnosť cestnej premávky. Osvojovanie si najdôležitejších poznatkov zo zásad dopravnej bezpečnosti a ochrany vlastnej bezpečnosti (rozlišovať cestu, chodník, prechod pre chodcov, význam svetelných signálov).
		Domov a jeho okolie	Poznať cestu do školy, prípadne k zastávke najbližšieho dopravného prostriedku.
		Starostlivosť o zdravie	Predchádzanie úrazom pri prechádzaní cez cestu
	2.	Okolie školy	Poznávanie najbezpečnejšej cesty z domu do školy. Nácvik správneho prechádzania cez križovatku, význam svetelnej signalizácie a reagovanie
		Rodina a spoločnosť	Bezpečnosť cestnej premávky Dodržiavanie zásad správneho a bezpečného správania sa pri chôdzi po chodníku a po ceste. Križovatka, prechádzanie cez riadenú križovatku, prechádzanie cez vozovku mimo vyznačeného priechodu. Precvičovanie získaných vedomostí žiakov a vytváranie návykov (cvičenia s jednotlivcami, vo dvojiciach, v malých skupinkách). Bezpečné miesta na hry v lete a v zime.
	3.	Bezpečnosť cestnej premávky	Poznávanie základných pravidiel správania chodcov na vozovke. Poznávanie najdôležitejších dopravných značiek pre chodcov a cyklistov. Umiestnenie dopravných značiek. Poznávanie dopravných prostriedkov, ktoré sa pohybujú po zemi, vo vode a vo vzduchu
VLA	4.	Domov a obec	Doprava: základné pravidlá pre chodcov, základné dopravné značky pre chodcov a cyklistov. Prechádzanie vozovky, bezpečné správanie sa chodcov v cestnej premávke
	5.	Orientácia na mape a v regióne	Orientácia v obci – ulice, ich názvy, križovatky, význam orientačných tabúl. Dopravné značky, správanie sa chodcov, automobilistov, cyklistov na ceste, spôsoby riadenia križovatky, pravidlá cestnej premávky pre cyklistov. Dopravné spojenie v regióne – cesty, železnice, vodné cesty, letiská.
	6.	SR	Doprava
BIO	8.	Človek – sústavy ľudského tela	Poskytovanie prvej pomoci pri úrazoch, zlomeninách, zastavení dýchania, krvácaní- využiteľné pri dopravných nehodách.
GEO	9.	Slovensko. Región kde žijem.	Doprava.

FYZ	8.	Pohyb a sila. Energia.	Deformačné účinky sily a rýchlosti- využitelné pri DV-dopr. nehody, dodržiavanie rýchlosti. Zmena polohovej na pohybovú energiu- jazda automobilu
OBV	7.	Život v spoločnosti	Bezpečnosť cestnej premávky. Bezpečnosť na cestách, cesta do a zo školy, orientácia okolo domu, školy, v obci či meste. Dodržiavanie dopravných predpisov pre chodcov a cyklistov.
PVC	7.	Práce v dielni	Montáž a demontáž bicykla. Údržba bicykla.
Svet práce	všetky	povolania	Vodič automobilu- kvalifikácia, odborné predpoklady- musí poznať pravidlá cestnej premávky a dodržiavať ich.
VYV	všetky	Všetky techniky	DV využitelná pri výtvarnom zobrazovaní dopr. prostriedkov.
HUV	všetky	Všetky	DV využitelná pri nácviku piesní s dopravnou tematikou
TEV	2.	Kondičné cvičenia	Jazda na kolobežke. Cvičenia rovnováhy. Nácvik rýchlosti Jazda na trojkolke. Nácvik pedálovania. Cvičenie rýchlosti
	3.4.	Kondičné cvičenia. Turistika.	Jazda na bicykli. Nácvik pedálovania.Cvičenie rovnováhy. Vychádzky do okolia školy- bezpečnostné pravidlá pri presunoch.
	5.	Cvičenia v prírode	Praktické precvičovanie prvej pomoci- ošetrovanie povrchového zranenia. (prvá pomoc pri úrazoch na bicykli, dopr.neh.) Praktické precvičovanie vedomostí a zručností z dopravnej výchovy -dopravné značky, riešenie dopravných situácií pri presune a na stanovištiach.
	6.	Kondičné cvičenia. Cvičenia v prírode	Jazda na bicykli. Cvičenie rovnováhy a obratnosti. Nácvik pomalej a rýchlej jazdy Orientácia v teréne- pravidlá bezpečnosti cestnej premávky
	7.	Cvičenia v prírode	Cykloturistika Jazda na vozovke, jazda v skupine, predchádzanie na bicykli. Jazda z kopca, do kopca. Prechádzanie zúženým miestom- nácvik techniky bicyklovania
	8.9.	Cvičenia v prírode	Cykloturistika. Jazda so záťažou.

2.4 Návrh projektu zameraného na dopravnú výchovu na ŠZŠ

Názov projektu: Bezpečne do školy

1. Cieľ projektu:

- vhodnou formou implementovať dopravnú výchovu do edukačného procesu na špeciálnej základnej škole a praktickej škole,
- formovať a rozvíjať poznatky, vedomosti, zručnosti, schopnosti a postoje žiakov z dopravnej výchovy, s ohľadom na ich individuálne osobitosti, schopnosti a možnosti,
- naučiť deti pozorovať svoje okolie, vyhodnocovať situáciu z hľadiska bezpečnosti,
- aplikovať návyky bezpečného správania sa v cestnej premávke v praktickom živote,
- zvládnuť techniku chôdze a jazdy na bicykli,
- pochopiť význam a úlohy policajtov pre bezpečnú a plynulú premávku na cestách,
- projektovým vyučovaním získavať, analyzovať, interpretovať a hodnotiť informácie dopravnej výchovy, rozvíjať myslenie a tvorivosť žiakov na základe ich individuálnych skúseností a zážitkov

Zámerom je poskytnúť žiakom našej školy plnohodnotné vzdelávanie sa v oblasti dopravnej výchovy, s využitím dostupných moderných učebných pomôcok, prostredníctvom projektového vyučovania a zážitkových aktivít. Naším zámerom je ďalej, aby jednotlivé aktivity projektu mali sústavný a opakujúci sa charakter, tzn. že ich budeme realizovať aj počas nasledujúcich rokov a stanú sa tradíciou našej školy.

2. Cieľové skupiny a lokalizácia projektu:

Hlavnou cieľovou skupinou predkladaného projektu budú žiaci Spojenej školy internátnej (ďalej len SŠI) v Prešove, jej organizačných zložiek: Špeciálnej základnej školy(ŠZŠ), Praktickej školy (PŠ). Súčasťou školy je aj Internát pre týždenne dochádzajúcich žiakov z celého kraja. V súčasnom období je to 127 žiakov ŠZŠ s mentálnym postihnutím rozdelených na tri varianty – s ľahkým mentálnym postihnutím (vzdelávací variant A – 65 žiakov), so stredným mentálnym postihnutím (vzdelávací variant B – 25 žiakov) a s ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia (vzdelávací variant C – 37 žiakov), 6 žiakov Praktickej školy.

V súčasnosti sa v našej škole vzdeláva aj 15 imobilných žiakov a ďalších 17 je síce mobilných ale s pridruženým zdravotným postihnutím, vyžadujúcich rehabilitáciu, ostatní žiaci sú mobilní s mentálnym postihnutím. Preto náš projekt zahŕňa rôzne aktivity podľa náročnosti a individuálnych osobitostí, možností a schopností žiakov.

V rámci projektu budeme spolupracovať s dopravnou políciou a s rodičmi našich žiakov. Projekt budeme realizovať v sídle Spojenej školy internátnej, na verejných komunikáciách a na detskom dopravnom ihrisku.

3. Charakteristika projektu:

Naša škola je situovaná v centre mesta, v jej blízkom okolí sa nachádza mnoho frekventovaných ulíc s križovatkami, ktoré si vyžadujú veľkú pozornosť účastníkov cestnej premávky. Naši žiaci každý deň cestujú do školy hromadnou dopravou, niektorí prichádzajú pešo z okolia a pri tom prechádzajú mnoho križovatiek a ciest. Je dôležité, aby poznali pravidlá cestnej premávky a vedeli sa bezpečne pohybovať po

komunikáciách. Vzhľadom na túto situáciu je potrebné zo strany našej školy aktívne pristupovať k dopravnej výchove.

Dopravná výchova nie je samostatným predmetom, na našej škole sa vyučuje formou prierezových tém a prelína sa celým vyučovacím procesom vo všetkých vzdelávacích variantoch. Témy si volí učiteľ, ktorý pri ich výbere prihliada na individuálne osobitosti, schopnosti a možnosti svojich žiakov. Zásada názornosti je v procese vzdelávania samozrejmosťou a zvlášť pri vyučovaní žiakov s mentálnym postihnutím, je nevyhnutnosťou. Moderné trendy prinášajú množstvo nápaditých učebných pomôcok, ktorými by škola mala disponovať pri ich vzdelávaní.

Zámerom aktivít tohto projektu je, aby dopravná výchova našich žiakov sa realizovala nielen v bežnej školskej triede, ale aj priamo v teréne (ihrisko školy, dopravné ihrisko, mestské komunikácie). Tam by si žiaci nadobudli elementárne poznatky na základe vlastnej skúsenosti, vlastnou aktivitou. Žiaci naživo spoznajú pravidlá cestnej premávky, naučia sa ich dodržiavať a tak sa stanú neoddeliteľnou súčasťou ich života.

Realizovaním a plnením konkrétnych úloh sa zameriavame na tieto súčasti rozvoja osobnosti žiakov: úroveň vedomostí, rozvoj zručností, utváranie postojov. Pri získavaní poznatkov uprednostňujeme najprv modelové situácie v triede a na ihrisku, priame pozorovanie dopravných situácií v meste, a neskôr aj aktívnu účasť žiakov na nich.

Aktivita č.1: Projektové vyučovanie.

Projektové vyučovanie v porovnaní s tradičným vyučovaním sa sústreďuje na žiaka, na jeho osobnosť, skúsenosti, tvorivosť, potreby a záujmy. Žiaci sa pri projektovom vyučovaní učia komunikovať medzi sebou navzájom, zlepšujú sa tým sociálne vzťahy. Je blízke životu, realite. Preto sme sa v rámci tohto projektu rozhodli vo vyučovacom procese použiť projektové vyučovanie.

Témy týkajúce sa dopravnej výchovy sa budú prelínať celým vyučovacím procesom: **Slovenský jazyk a literatúra** - sloh na tému „Ako sa správam na ceste“, čítanie článkov zameraných na dopravnú výchovu, **Matematika**- priradovanie a triedenie dopr. prostriedkov, **Hudobná výchova** - piesne o dopravných prostriedkoch a pod., **Výtvarná výchova** - výtvarné práce s témou „Dopravné značky a prostriedky“, **Pracovné vyučovanie** - tvorba dopravných značiek, montáž dopr. prostriedkov zo stavebníc, **Geografia, Vlastiveda**- popis dopravnej situácie v regióne, **Občianska náuka** - práva a povinnosti účastníka cestnej premávky, **Informatická výchova** - vyhľadávanie informácií o dopravnej výchove z internetu, interaktívne náučne programy dopravnej výchovy, **Telesná výchova** - nácvik dopravných situácií na detskom dopravnom ihrisku (bicykel, trojkolka, kolobežka, kolieskové korčule), najprv na dopr. ihrisku ul. Jesenná, Prešov, neskôr na vlastnom dopr. ihrisku v areáli školy.

Aktivita č. 2: Beseda s dopravným policajtom s učiteľmi a žiakmi školy.

V tejto aktivite nadviažeme spoluprácu s dopravným oddelením polície v Prešove. Cieľom besedy bude, aby žiaci získali základné vedomosti o pravidlách cestnej premávky pre cyklistov a chodcov. Žiaci budú mať možnosť bezprostredného kontaktu s dopravným policajtom. Ten ich poučí o bezpečnom správaní sa na komunikáciách aj počas letných prázdnin, o nutnosti použitia ochranných a reflexných prvkov chodcov a cyklistov.

Aktivita č. 3.: Učíme sa bezpečne pohybovať .

Žiaci s viacnásobným postihnutím, ktorého súčasťou je telesné postihnutie, sú imobilní a preto nemôžu absolvovať klasickú telesnú výchovu. Z tohto dôvodu sme pre nich na našej škole zaviedli nový nepovinný predmet - **Rozvíjanie pohybových zručností**. Súčasťou tohto predmetu sú aj zdravotné cvičenia zamerané na ich bezpečný pohyb v priestoroch školy aj v jej blízkom okolí. Ide napr. o cvičenia na špeciálnom rotopéde, ktorý kompenzuje pre imobilných bicyklový pohyb a tak precvičuje ich svaly. Ďalšou podpornou kompenzačnou pomôckou je masážna posteľ, ktorá uvoľňuje svaly a navracia im pohyblivosť. So žiakmi bude asistovane cvičiť špeciálne zaškolený pedagogický a odborný zamestnanec školy.

Všetky tieto pomôcky a požiadavky v rámci nášho projektu majú oporu aj v Štátnom vzdelávacom programe pre žiakov s ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia ISCED 1- primárne vzdelávanie, ktorý schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky. Tento program nám určuje, že v škole má byť v povinnom materiálno-technickom vybavení aj rehabilitačné a fyzioterapeutické vybavenie, rehabilitačná miestnosť vybavená príslušnými pomôckami.

Aktivita č. 4.: Multisenzorická dopravná výchova

Pri práci so žiakmi s postihnutím je potrebné neustále hľadať a skúšať čo najefektívnejšie prístupy a stratégie edukácie. Jednou z možností je inovatívne **vyučovanie v multisenzorickej miestnosti**, ktorá je na našej škole zriadená. Žiakom dáva možnosť prostredníctvom svetelných, zvukových, dotykových a čuchových prvkov precítiť jednotlivé aktivity. Nevnímajú ich ako učenie, ale ako hru. Vedia sa uvoľniť, ale aj „naštartovať“, čo v bežnej školskej triede nie vždy bolo možné.

Túto miestnosť budú žiaci využívať počas vyučovania jednotlivých predmetov, cez ktoré sa bude prelínať prierezová téma dopravnej výchovy. Výučba sa bude realizovať pomocou rôznych špeciálnych pomôcok, hmatových, vibračných, komunikačných a pod. Jednou z nich je aj špeciálna IKT pomôcka a tou je tablet s ponukou rôznych edukačných programov, ktoré môžu žiaci využívať pri dopravnej výchove, napr. zvuky dopr. prostriedkov, vizualizácia dopr. situácií, navolenie farieb (semafor), sledovanie dopravy cez internet a pod. Poskytujú nielen učiteľovi nové možnosti v edukácii, ale najmä žiakovi pomáhajú spoznať okolitý svet, ktorý by bez nich nespoznali.

Výhodou tabletu oproti notebooku je jeho ľahšie použitie pre našich žiakov, individuálna manipulácia, jednoduché samostatné ovládanie dotykom čo vedie k silnému emotívnemu prežívaniu. Dávajú mu možnosť prejaviť sa, motivujú ho objavovať nepoznané, posilňujú jeho osobnosť vo všetkých oblastiach: stimuluje sa motorika, tým sa posilňuje vnímanie a reč, rozvíjajú jeho kognitívne procesy, všetko v príjemnom relaxačnom prostredí multisenzorickej miestnosti. Všetci pedagógovia našej školy majú potrebné IKT zručnosti na prácu s tabletami, ktoré si neustále zdokonaľujú.

Aktivita č. 5 : Dopravný deň

Aktivita „Dopravný deň“ je zameraná na využitie získaných poznatkov v praktických dopravných situáciách počas všetkých doposiaľ zrealizovaných aktivít (Aktivita č. 1, .2, 3, 4.). Pred budovou našej školy sa nachádza spevnená plocha, ktorú využijeme na vybudovanie jednoduchého prenosného dopravného ihriska, s križovatkami,

komunikáciami , prechodmi pre chodcov, vodorovným a zvislým dopravným značením (semafor, dopravné značky). Žiaci budú súťažiť v role chodca, cyklistu a korčuliara, v jednotlivých variantoch. Súťaže budú v jazde zručnosti na bicykli, kolobežke, trojkolke a na kolieskových korčuliach (podľa individuálnych možností a zručností žiakov), pohyb po modelových komunikáciách, riešenie dopravných situácií. Porota bude hodnotiť ich zvládnutie v jednotlivých kategóriách. Využitie ihriska bude aj v popoludňajších hodinách pre žiakov nášho internátu na rôzne pohybové a dopravné aktivity.

Aktivita č. 6: Dopravný kvíz

Táto aktivita bude zameraná na overenie vedomostí žiakov z dopravnej výchovy, získaných počas celého projektového vyučovania, aj vyučovania v multisenzorickej miestnosti. Žiaci budú súťažiť v troch kategóriách, rozdelených podľa jednotlivých variantov. Kvízové otázky budú prispôbené ich individuálnym možnostiam a schopnostiam.

Výstupy projektu

Kvalitatívne výstupy projektu:

- Žiaci získajú kompetencie z oblasti dopravnej výchovy získajú podrobnejšie a živé informácie o dopravnej situácii v regióne
- Prezentácia získaných zručností z oblasti dopravnej výchovy v súťaži Dopravný deň.
- Prezentácia získaných vedomostí o dopravnej výchove vo vedomostnej súťaži Dopravný kvíz.

Kvantitatívne výstupy projektu:

- „Naša cesta“ na školskej chodbe vytvorená z fotografií objektov a okamihov, ktoré sa žiakom najviac páčili na zrealizovaných aktivitách.
- Prenosné školské dopravné ihrisko v školskom areáli.
- Fotodokumentácia z aktivít projektu.
- Výtvarné práce žiakov na tému „Dopravné značky a prostriedky“

Projekt budeme považovať za úspešný vtedy, ak žiaci budú:

- rozlišovať vozovku a chodník, vedieť správne prechádzať cez križovatku,
- poznať základné značky s ktorými sa bežne stretávajú a vedieť čo znamenajú,
- poznať najbezpečnejšiu cestu z domu do školy a späť.

4. Časový harmonogram realizácie projektu:

čas realizácie aktivity	jún 2012	september 2012	október 2012	november 2012	december 2012
A1 Projektové vyučovanie	X	X	X	X	X
A2 Beseda s dopravným policajtom	X				
A3 Učíme sa bezpečne pohybovať	X	X	X	X	X

A4 Multisenzorická dopravná výchova					
A5 Dopravný deň					
A6 Dopravný kvíz					

5. Materiál a pomôcky potrebné na realizáciu projektu:

- DVD,CD- Dopravná výchova edukačné programy
- sada rytmických hud. nástrojov, zvukové hry, CD prehrávač-veža
- výtvarný materiál+stojany na maľovanie
- stavebnice- Seva, Advanced, magnetické skladačky- ulica, puzzle, dominá-dopravné
- komunikačný obrazový materiál- doprava, bezpečne na ceste- magnetické karty
- obrazový materiál- triedenie, priradovanie- dopr. prostried.
- zemepisné mapy- doprava Slovenska
- reflexné vesty, bicyklové prilby, sady chráničov
- bicykle detské -6ks
- kolobežky-8ks
- trojkolky-7ks
- kolieskové korčule-8ks
- rebriny- 1ks
- masážne lehátko -špeciálna pomôcka
- activ cyclo- kompenzačný rotopéd s pohonom
- tablety -4ks
- semafor na batérie- 2ks
- biele pásy na vodorovné dopr.značenie-cesty, prechody,...
- textilná križovatka, auto nákladne+osobné,, dopravný koberec
- dopravné značky- 5sady
- ceny do súťaží- Dopravný deň, Dopravný kvíz
- návšteva detského dopravného ihriska v Prešove- minibus, 3krát
- fotoaparát

6. Celkové finančné náklady na projekt : 9955€

2.5 Námet prípravy vyučovacej hodiny v predmete Občianska výchova

Tematický celok: Život v spoločnosti

Téma: Bezpečnosť cestnej premávky- Chodec v cestnej premávke. Dopravná disciplína

Ročník: siedmy

Typ školy: Špeciálna základná škola „A“ variant pre žiakov s ľahkým mentálnym postihnutím

Ciele:

kognitívny: Poznať pravidlá ktoré platia pre chodcov.

psychomotorický: Správne sa pohybovať po chodníku a ceste.

afektívny: Uvedomiť si význam správneho pohybu po chodníku a ceste..

Sociálne komunikačné kompetencie (spôsobilosti)

- Vyjadruje sa súvisle ústnou formou adekvátnou primárnemu stupňu vzdelávania a jeho narušenej komunikačnej schopnosti, ovláda pojmy z oblasti dopravnej výchovy
- rozumie obsahu písaného textu z oblasti DV, dokáže ho ústne zreprodukovať,
- vie samostatne písomne komunikovať (nakoľko mu to umožňuje dosiahnutý stupeň vo vývine jemnej motoriky a aktuálna úroveň zrakovo-motorickej koordinácie),
- dokáže určitý čas sústredene počúvať, prijať a rešpektovať názory iných ľudí,
- je schopný vyjadriť svoj názor a obhájiť ho,
- uplatňuje ústretovú komunikáciu pre vytváranie dobrých vzťahov so spolužiakmi, učiteľmi, rodičmi a s ďalšími ľuďmi s ktorými prichádza do kontaktu,
- rieši konflikty s pomocou dospelých alebo samostatne,

Kompetencia (spôsobilosť) v oblasti matematického a prírodovedného myslenia

- Dokáže využiť získané základné matematické zručnosti na riešenie rôznych pracovných úloh a praktického života z oblasti DV, používa pri tom konkrétne myslenie a v rámci svojich možností aj myslenie abstraktné,
- chápe základné prírodné javy v ich vzájomnej súvislosti, vie porovnávať a objavovať vzťahy medzi predmetmi a javmi, využíva ich v primeranej miere v konkrétnych dopravných situáciách

Kompetencie (spôsobilosť) v oblasti informačných a komunikačných technológií

- Prejavuje radosť zo samostatne získaných informácií z oblasti DV,
- vie používať vybrané informačné a komunikačné technológie pri DV,
- využíva dostupné možnosti zhromažďovania informácií o DV z kníh, časopisov, encyklopédií, z médií a internetu,

Kompetencia (spôsobilosť) učiť sa učiť sa

- Dokáže pracovať samostatne s učebnicami, pracovnými zošitmi a pomôckami,
- ovláda algoritmus učenia sa a dodržiava ho,
- získané vedomosti dokáže aplikovať v dopravných situáciách a podmienkach,
- uvedomuje si význam učenia sa pre jeho následné uplatnenie ak účastník cestnej premávky,

Kompetencia (spôsobilosť) riešiť problémy

- Rozpozná problémové dopravné situácie vo svojom najbližšom okolí, adekvátne svojej úrovni a skúsenostiam navrhuje riešenia na ich bezpečné prekonanie,
- dokáže popísať dopravný problém, hľadá možnosti jeho riešenia,
- v odôvodnených prípadoch-pri spozorovaní dopravnej nehody, dokáže privolať potrebnú pomoc.

Osobné, sociálne a občianske kompetencie (spôsobilosti)

- Uvedomuje si vlastné potreby, využíva svoje možnosti,
- dokáže primerane odhadnúť dôsledky svojich rozhodnutí a činov,
- uvedomuje si svoje práva a zároveň rešpektuje práva druhých ľudí,
- má v úcte život svoj a aj iných a chráni ho,
- pozná svoje povinnosti, dokáže rešpektovať a prijímať príkazy kompetentných osôb,
- je tolerantný a ohľaduplný k iným ľuďom, k ich kultúre a vierovyznaniu,

- uvedomuje si dôležitosť ochrany svojho zdravia a jeho súvislosť s vhodným a aktívnym trávením voľného času- pri jazde na bicykli,

Kompetencia (spôsobilosť) vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry

- pozná bežné pravidlá spoločenského kontaktu v hromadných dopravných prostriedkoch
- správa sa kultúrne, primerane okolnostiam a situáciám v hromadných dopravných prostriedkoch ,
- uvedomuje si potrebu umenia a dôležitosť kultúrnej komunikácie vo svojom živote,
- má osvojené základy pre tolerantné a empatické vnímanie prejavov iných kultúr.

Vyučovacie metódy:

pedagogické: motivačné(úvodný rozhovor, rozprávanie demonštrácia, príklady z praxe)
 expozičné(rozprávanie, vysvetľovanie), demonštračné

špeciálno-pedagogické: viacnásobného opakovania informácií, nadmerného zvýrazňovania informácií, intenzívnej spätnej väzby,

Organizačné formy: hromadná, skupinová

Učebné pomôcky: učebnice, obrazový materiál, pracovné zošity, obrázky, CD, interaktívna tabuľa

Štruktúra vyučovacej hodiny:

Úvod- Motivácia: motivačná demonštrácia- vzbudím záujem žiakov o učivo, pustením videoukážky z internetu na interaktívnej tabuli, na tému Dopravná výchova detí na stránke: <http://www.youtube.com/watch?v=S9XIZiDwzkg>. V ukážke dopravní policajti učia deti správne správaniu na cestách. Rozoberieme si ukážku, poukážeme na dôležitosť dopravnej výchovy.

Expozícia: Vysvetlenie učiva

Pravidlá ktoré platia pre chodcov v cestnej premávke :

- po chodníku chodíme vpravo, pri chůdzi nevrážame do ľudí
- na chodníku nevytvárame skupiny, nepostávame na okraji chodníka, alebo na ceste
- ak do niekoho nechtiac vrazíme, ospravedlníme sa
- cez cestu prechádzame do zebre, riadime sa signálom na semafore
- ak nie je nablízku priechod pre chodcov, pozrieme naľavo, napravo a prejdeme
- nesmieme prechádzať cez cestu spoza autobusu, alebo stojaceho auta

Upevnenie učiva:

Riešenie konkrétnych dopravných situácií a úloh súvisiacich s učivom prostredníctvom internetovej stránky <http://www.skodahrou.cz/?language=sk&domain=sk>, a CD Dopravná výchova pre deti, s ktorým môžeme pracovať prostredníctvom interaktívnej tabule.

Zhrnutie učiva: Učivo zhrnieme formou kvízu:

Odpovedz na otázky?

1. Čo znamená zelené svetlo na svetelnej signalizácii?
2. Ako prechádzame cez vozovku, keď vystúpime z autobusu?

Doplň do viet správne slová: vpravo, nevychádzaj, stoj

3. Pred vstupom na vozovku sa vždy pozrieme vľavo a potom _____.

4. Signál s červeným svetlom v tvare stojaceho chodca znamená _____.
5. _____ na vozovku spoza zaparkovaných vozidiel, ktoré ti znemožňujú výhľad na cestu.

Správnu odpoveď podčiarkni.

6. Na vyznačených priechodoch pre chodcov sa prechádza v pravej polovici priechodu. áno – nie

7. Táto značka znamená „Pozor, chodci“.

správne – nesprávne

Záver: Zadanie domácej úlohy

Domáca úloha: cestou domov si všimni a spočítaj, koľkokrát prejdeš cez cestu. Urob to správne podľa toho, ako sme sa to učili.

2.6 Dopravné aktivity na ŠZŠ

Aj v dopravnej výchove majú hrové aktivity nezastupiteľné miesto, všeobecne povedané „trénujú“ žiakov pre budúci život. Zvlášť dôležité sú v edukácii žiakov so Špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Hra prináša slobodu jednania, nové možnosti, humor, pocit spolupatričnosti ... Ved' už Ján Amos Komenský propagoval heslo: „Škola hrou“!. Ponúkame preto niekoľko námetov na hry s dopravnou tematikou, ktoré sa dajú využiť pre žiakov 1.stupňa A variantu, B variantu a C variantu ŠZŠ.

Hra: Chodíme po chodníku

Na zemi si učiteľka pripraví — vymedzí „chodník“. Vedľa bude cesta, čo naznačíme tak, že tam bude cesta zo stavebníc alebo z dráhy — cesty. Na nej budú rôzne dopravné prostriedky — autá, traktory atď. Vyzveme deti, aby sa postavili na chodník a išli tak, ako chodia do školy. Učiteľka si všíma, ako sa deti po chodníku pohybujú. Ak deti chodia všelijako, vrážajú do seba, strkajú, všimne si, že panáčik Doprávačik je akýsi smutný. Prečo? Pripomenie im, že aj pri chôdzi na chodníku musia dodržiavať pravidlá. Čo to je? Pravidlo je to, čo musíme dodržiavať, aby sa nám niečo podarilo, aby sme sa vyhli neporiadku, chaosu, aby sme si neublížili. Pravidlá dodržiavame pri hrách, keď sa hráme.

Po chodníku musíme chodiť vždy vpravo, to je pravidlo. Prečo? Aby ľudia, ktorí idú oproti nám, do nás nevrážali a aby sme si vzájomne neublížili. Skúsime si teraz, ako treba správne chodiť po chodníku. Rozdelíme deti na dve skupiny. Jedna skupina ide z jednej strany chodníka, druhá oproti nim. Dbáme, aby deti chodili po pravej strane, pričom si môžu hovoriť:

Chodník
Chodíme, chodíme, kadiaľ chceme,
chodník celý zapraceme.
Ak chce chodník voľný byť,
musí chodec vpravo ísť.

Hra: Priechod pre chodcov

Učiteľka si pripraví na zemi v triede cestu pre rôzne vozidlá. Cez ňu priechod pre chodcov z papiera alebo iného dostupného materiálu. Cesta musí byť dostatočne široká, aby si mohli deti nacvičiť po ňom chôdzu. Deti rozdelíme na vodičov dopravných prostriedkov a chodcov. Chodcov zasa na dve skupiny, aby mohli prechádzať cez priechod oproti sebe. Deti — vozidlá si zoberú do rúk volanty — krúžky a vyberú si obrázky dopravných prostriedkov, ktoré majú pripevnené na hrudi a chrbte. Začnú jazdiť po ceste. Pri priechode pre chodcov sú pripravení chodci. Najprv ukázkovo vedieme deti k tomu, aby si precvičili správny prechod cez priechod. Každé dieťa samostatne. Potom dve deti oproti sebe. Ak vodiči vidia, že sú chodci pripravení prejsť na druhú stranu, dávajú im prednosť. Keď majú deti precvičený správny prechod s tým, že sa 2 x pozrú vľavo a vpravo, vymenia si úlohy. Deti — vodiči sú chodci a naopak.

Na priechodoch pre chodcov na chodcov číha ešte jedno veľké nebezpečenstvo. Chodec stojí pred priechodom, slušný vodič zastaví vozidlo a púšťa chodca prejsť cez cestu. Chodec začne prechádzať cez cestu, ešte sa poďakuje vodičovi, že ho pustil a v druhom jazdnom pruhu podbehne pod idúce vozidlo. Ako je to možné? Jednoducho: nezodpovední vodiči ignorujú alebo prehliadajú priechod pre chodcov a auto, ktoré stojí pred priechodom, začnú obiehať cez ľavý jazdný pruh alebo auto idúce v protismere nerešpektuje chodca na priechode. Dávajte si na toto veľký pozor, a keď budete prechádzať cez priechod (aj so svetelnou signalizáciou), tak počas prechádzania cez priechod neustále sledujte dopravnú situáciu naľavo a aj napravo! Ak sa dá, treba vždy využívať na prechádzanie cez cestu priechody pre chodcov, najlepšie so svetelnou signalizáciou, podchody a nadchody, ktoré sú najbezpečnejšie. Dbaj o svoju bezpečnosť! Deťom ukážeme názorné, ako vyzerajú nadchody a podchody na obrázkoch, či na DVD a pod., pretože nie všetky deti sa s nimi už stretli.

Spoločenská hra : „Dopravná hra“

Hru sa môžu hrať dvaja až štyria hráči. Figúrky a kocku možno použiť z inej hry.

/Plán hry si môžu podľa návodu vytvoriť za pomoci učiteľky z výkresu, prípadne tematicky domalovať. /Plán hry môže obsahovať aj tento text.

Vyzula sa ti topánka, jedenkrát stojíš.

Išiel si po ľavej strane chodníka, vráť sa na č.

Pomohol si staršej osobe prejsť cez cestu, hádžeš ešte raz.

Dopustil si sa veľkej chyby – prešiel si na červenú, vráť sa na začiatok hry.

Pozor, zrazil ťa cyklista, musíš sa dať ošetriť, jedno kolo stojíš.

Prišiel si na priechod pre chodcov, postupuješ o 4 políčka ďalej.

Prechádzaš cez cestu s hustou premávkou, musíš byť opatrný, môžeš postúpiť len o jedno políčko.

Uvoľnil si v autobuse miesto mamičke s dieťaťom, hádžeš ešte raz.

Bol si svedkom dopravnej nehody, bežíš zatelefonovať záchranej službe na tel. č. 155, postupuješ o 3 políčka ďalej.

Dostal si veľký hlad, jedno kolo stráviš v bufete.

Hra: Križovatka na ihrisku

Úloha :dopravná disciplína na križovatke, zážitky a konanie detí ako chodcov, vodičov, príslušníka.

Pomôcky : výstroj a výzbroj dopravného policajta, štartovné vesty s číslami, vodičské preukazy, vyznačenie križovatky.

Popis : Deti sú rozdelené do troch skupín, dve skupiny chodcov sú na protíľahlých stranách križovatky, / na chodníkoch vpravo/. Vozidlá „vychádzajú z tunela“, zastavujú pri križovatke, čakajú na pokyn „doprav. policajta“. Ten strieda v intervaloch stoj v upažení bokom k priechodu chodcov a cestnej dráhy pre vozidlá. Kto sa v dopravnej disciplíne previnil, je potrestaný zápisom do bloku, poučením, prípadne pokutou.

Hra: Naháňačka – „Na autá na ulici“

Úlohou je naučiť deti sledovať premávku áut v oboch smeroch a rýchlo prechádzať cez cestu.

Na voľnom priestranstve vyznačíme ulicu s priechodom a vyznačíme ju na dve polovice. Deti rozdělíme na dve rovnaké družstvá, ktoré majú za úlohu prechádzať cez ulicu vo vyznačenom priestranstve. Dávať pozor na prechádzajúce autá v oboch smeroch, nedať sa chytiť. Starším deťom úlohu sťažíme prechádzaním niekoľkokrát za sebou s úlohou odnieť z druhej strany rôzne predmety. Schopnejšie deti budú mať za úlohu predstavovať autá na ceste a pohybovať sa vyznačeným smerom a dotykom vyradiť nepozorných chodcov z hry. Nesmú sa však zastavovať, vracat' sa, ani uhýbať zo svojho smeru. Pri hre hodnotíme najlepšiu skupinu. Je to tá, ktorá má najmenej chytených chodcov.

Hra: Výtvarná hra

Pomôcky: kruhy, štvorce, trojuholníky /tvary doprav. značiek/ z výkresu, špajdle, lep, fixky, plastelína, zápalková krabička, ukážky dopravných značiek: Cestička pre chodcov, Priechod pre chodcov, Pozor priechod pre chodcov, Pozor chodci, Pozor, deti, Zákaz vstupu chodcov, svetelné signály na priechodoch

Deti vyfarbujú značky podľa predlohy. Po dokončení na druhú stranu nalepia špajdl'u, zasunú do dierky v zápalkovej krabičke vyplnenej plastelínou. / dierku spraví učiteľka/.

Po dokončení výroby značiek každé dieťa porozpráva o svojej značke ostatným deťom.

Hra: Ako išiel Janko do sveta

Pomôcky: mini dopravné ihrisko vyrobené vo veľkej krabici, alebo na polystyrénovej nástenke, postavička Janka zapichnutá do korkového štupľa, alebo polovičky kindervajčka

Učiteľka porozpráva rozprávku o Jankovi, ktorý išiel v rozprávke do sveta hľadať šťastie a zablúdil do súčasného sveta ľudí, kde nič nepoznal – cesty, chodníky, dopravné prostriedky. Keďže nepoznal ani pravidlá pre chodcov, deti ho bezpečne prevedú na

druhú stranu dopravného ihriska, kde opäť pokračuje rozprávková krajina. Učiteľka vedie panáčika a deti Jankovi postupne vysvetľujú každý krok, každé dopravné pravidlo po celej ceste.

OBMENY : Môže byť aj iná rozprávková postavička s iným príbehom / Gul'ko Bobmul'ko sa zakotúl'al, Červená čiapočka zablúdila.... a pod. /. Neskôr robia prevádzka deti samé s poučovaním postavičky.

Maketa „MINI DOPRAVNÉ IHRISKO“ – môže predstavovať okolie školy.

Hra: Lenivé dopravné značky

Pomôcky : vyrobené mini dopravné ihrisko – cesty, križovatky, vodorovné dopravné značky na čiernom farebnom papieri : Priechod pre chodcov, Pozdĺžna prerušovaná čiara, nápis STOP, Smerové šípky, Priečna súvislá čiara so symbolom „ Daj prednosť v jazde!“, Nápis na ceste BUS

Učiteľka vysvetlí pojmy: zvislý a vodorovný. Vodorovný – je ten, čo stále leží – je vo vodorovnej polohe – je veľmi lenivý. Teda aj vodorovné dopravné značky sú lenivé, lebo ležia na ceste. Deti umiestňujú vodorovné dopravné značky na cesty a križovatky. Umiestnia tam i svoje dopravné značky v zápalkových krabičkách a môžu sa hrať s panáčikom z lega a malým autíčkom na cestu do školy a pod.

ZÁVER

Dopravná výchova predstavuje oblasť, v ktorej každá nedôslednosť a chyba môže mať obrovské následky. Prevencia dopravnej nehodovosti v najširšom slova zmysle sa preto stáva aktuálnou v každej spoločnosti.

Určite nikto z nás nepochybuje o nevyhnutnosti vyučovania dopravnej výchovy na základných školách. Bohužiaľ účastníkmi dopravných nehôd sa najviac stávajú deti v mladšom a staršom školskom veku. Má teda obrovský význam pri zvyšovaní bezpečnosti našich žiakov, ako účastníkov cestnej premávky.

Aj keď sa dopravná výchova ako prierezová téma nenachádza v Štátnom vzdelávacom programe pre žiakov s mentálnym postihnutím, aj tu má jej zakomponovanie do Školských vzdelávacích programov svoje nezastupiteľné miesto. Títo žiaci tiež pri ceste do školy každodenne využívajú cestné komunikácie. Taktiež na nich číha nebezpečenstvo pri prechádzaní cez cestu, pri cestovaní hromadnými dopravnými prostriedkami. Naši žiaci sú vzhľadom k svojmu postihnutiu znevýhodnení pri každom pohybe v cestnej premávke. Je preto o to viac dôležité, ba priam nevyhnutné vzdelávať ich v dopravnej problematike. Potrebujú pri vyučovaní len viac názoru, času a trpezlivosti. Výsledok ale stojí za to. Je ním väčšia šanca pre samostatný pohyb v spoločnosti, ktorý patrí aj k ich životu.

V našej práci sme sa snažili poukázať na dôležitosť zakomponovania dopravnej výchovy do Školského vzdelávacieho programu na Špeciálnych základných školách. Ponúkli sme možnosti riešenia tejto implementácie. Veríme, že sa nám podarí motivovať aj iných kolegov zo špeciálneho školstva, inšpirujú sa našimi skúsenosťami a tým zvýšime bezpečnosť detí na našich cestách. Každý jeden zachránený život dieťaťa za to určite stojí.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. Alexovičová, T. 2011. Dopravná výchova v praxi. Bratislava. MPC v Bratislave. 2011. ISBN: 978-80-8052-369-5
2. Dopravná polícia: Nové pravidlá cestnej premávky sú účinné. Dostupné na: <http://www.autoskodaklub.sk/aktuality-zosvetamotorizmu/31-general/82-dopravna-policia-nehody>
3. Jakabčic, I., Požár, L. 1995. Všeobecná patopsychológia. Patopsychológia mentálne postihnutých. IRIS. Bratislava. 1995. ISBN: 80-88-778-11-5
4. Kolektív autorov. 1998. Nové pravidlá cestnej premávky. Nová práca, Bratislava. 1998. ISBN 80-967857-5-3
5. Konceptia vyučovania dopravnej výchovy na základných školách v SR. Dostupné na: <http://www.minedu.sk/8010-sk/dopravna-vychova/>
6. Novosad, L. 2001. Formy a zdroje násilí páchaného na lidech s postihnutím. Speciální pedagogika. Praha. Univerzita Karlova v Prahe. Pedagogická fakulta. 2001.
7. Spojená škola internátna: Školský vzdelávací program ISCED 1, pre žiakov s ľahkým mentálnym postihnutím. Prešov. 2012/13.
8. Vágnerová, M. 2004. Psychopatologie pro pomáhající profese. Praha. Portál. 2004. ISBN: 80-7178-802-3